Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: 'Svoboda', 81-83 Grand St., Jersey City, N. J. Тел.: HEnderson 4-0237 УНС: HEnderson 5-8740

РІК LXII. Ч. 196. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СЕРЕДА, 12-го ЖОВТНЯ 1955. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, WEDNESDAY, OCTOBER 12, 1955. No. 196. VOL. LXII.

ПРЕЗИДЕНТ БУВ НА СОНЦІ ВПРОДОВЖ 30 ХВИЛИН

Денвер, Колорадо. — Президент Айзенгавер перший раз після занедужання був впродовж 30-ох мінут на свіжому повітрі, коли його вивезли з ліжком на терасу, яка є при його кімнаті. Президент почувався добре і оглядав з тераси Скелясті гори. Та служба безпеки і секретар Білого Дому були стурбовані тим, що один літак і один гелікоптер кілька хвилин після того, як президент залишив терасу, надлетіли понад шпиталь. Як пізніше виявилося, фотограф Колюмбія Бродкестінг Систем хотів зробити знимки Скелястих гір, як їх бачить зі своєї тераси президент. Містоголова CBS в Ню Йорку просив вибачення за цей вчинок свого фотографа. Секретар Білого Дому Дж. С. Гагерті був дуже огірчений тим вчинком фотографа, кажучи, що здоров'я і видужання Президента важливіше як фотографічні світлини... — Гагерті повідомив, що віцепрезидент Ричард М. Ніксон не поїде в подорож на Середній Схід, бо мусить проводити зборами Крайової Ради Безпеки та кабінету секретарів та виконувати інші важливі функції. Президент підписав номінацію Гаролда С. Венса на члена Ком. Атом. Енергії, яке опорожнилося після того, як зрезиґнував Дж. Т. Кемпбелл, який займав становище генеральн. контролера ЗДА. Венс був головою Корпорації Студебейкера і є республіканцем. Його номінацію вирішив був Президент ще тоді, коли був здоровий. Лікарі ствердили, що стан здоров'я Президента задовільний і в 17-ому дні його недуги. Він ще не може вставати з ліжка, але може відбувати конференції з своїми помічниками. 11 жовтня має він конферувати з державним секретарем Джаном Фостером Доллесом, який хоче мати інструкції Айзенгавера на конференцію в Женеві. Якщо ця конференція не змучить президента, то цього тижня він відбуде ще одну конференцію з секретарем рільництва Езрою Тефт Венсоном, який хоче говорити про фармерську кризу, або з секретарем скарбу Джорджом М. Гомфрі. Під час гарної погоди будуть вивозити Президента на соняшну терасу на сонце. Коли Президент був на сонці, то з ним була і його дружина, д-р полковник Джан А. Кліді, та денна медична сестра Президента Едита Тернер. Під час дня Президент підписав кілька важних документів, між ними був і документ про встановлення „Дня Колюмба" на день 12 жовтня.

Воєнне становище в стейті Індіяна

Індіянополіс, Індіяна. — Губернатор стейту Індіяна проголосив воєнне становище в трьох районах східньої Індіяни внаслідок непорозуміння і страйку робітників проти Корпорації „Перфект Сіркел". Одночасно губернатор повідомив, що ця Корпорація може відчинити свою відливарню та почати працю. Минулого тижня під час страйку прийшло було до бійки між страйкарами і тими робітниками, які працювали, і внаслідок того було поранених 8 осіб. Губернатор повідомив провідників робітничих організацій, які страйкують, що вони можуть пікетувати фабрики, але це мусить діятися згідно з законом. Минулого тижня юрба робітників хотіла напасти на фабрику, в якій працювали робітники. В тій цілі зібралися були робітники також з інших фабрик, аж поліція мусіла разом із Крайовою Ґвардією пильнувати порядку. На зборах робітників і підприємців не дійшло до порозуміння, і страйк продовжується далі.

Пропали, правдоподібно втопились, два українці, члени УНС

Елизабет, Н. Дж. — Місцевий „Дейлі Джорнел" з 10-го жовтня приніс вістку, що два наші громадяни, — Михайло Сухорський, син відомого місцевого громадянина Михайла Сухорського, (старшого), секретаря 3-го Відділу УНСоюзу, та Олександер Олекса, рідний брат п-ні Слободян, дружини гол. касира УНСоюзу п. Романа Слободяна, пропали безвісті, вибравшись минулої суботи, 8-го жовтня, малим човном на рибу на ріці Делевар близько Мілфорду в Пенсилвенії. Разом з ними перебував у тій околиці Гриць Слободян, молодший син касира УНСоюзу Романа Слободяна, який залишився на березі та опісля, не діждавшись повороту своїх друзів, повідомив про це власті безпеки. За пропавшими енергійно пошукує, по річці і з повітря, поліція та прибережна сторожа, але всі пошукування були досі безуспішні і не знайдено жадного сліду по пропавших. Це приводить до сумного висновку, що вони могли втопитись, бо саме тоді Делевар збільшувався новою струєю води з гір. Пошукування продовжуються. Обидва пропавші є членами УНСоюзу.

В АМЕРИЦІ

● У Вашинґтоні чути голоси про те, що про здоров'я Президента повинні дбати також і ті лікарі, яких не запросив сам Президент, бо його здоров'я — — це не приватна його справа, а справа всіх громадян ЗДА. Дехто невдоволений з того, що особисті лікарі Президента дозволили своєму пацієнтові мандрувати по високих горах, де він захворів на коронарну тромбозу.

● Американські науковці заявили, що ЗДА стараються якнайшвидше збудувати сателіта землі в межах міжнародного змагання, спрямованого до розкриття таємниць природи, а не тому, щоб вийти першими в перегонах з Совєтами, які також будують літака, що міг би кружляти довкола землі. Американський сателіт має бути готовий до липня 1957 року, коли почнеться Міжнародний Геофізичний Рік.

● Американська Федерація стейтових, повітових і самоуправних установ, яка є членом Американської Федерації Праці, домагається п'ятиденного робітного тижня і 40 годин праці на тиждень. Багато робітників, що належать до цієї Федерації, працюють по 42 години тижнево.

● Молодший брат бельгійського короля, лейтенант бельгійської фльоти, князь Альберт оглянув Торговельну Морську Академію ЗДА в Кінґс Пойнті, Лонґ Айленд. Він прибув до ЗДА, щоб вивчати тут портові влаштування, корабельні інсталяції та військові школи.

● В Филаделфії починається золота ювілейна конвенція „Синів Італії". Цю організацію засновано в 1905 році, і вона має тепер 128,000 членів в 28 стейтах. Конвенція триватиме шість днів. Найбільша урочистість відбудеться в середу 12 жовтня в „День Колюмба".

● Голова однієї незалежної робітничої спілки в Джерзі Сиґі, Джан Дж. МекҐерк, заявив, що перед незалежними робітничими організаціями виникнуть поважні проблеми, коли об'єднаються дві найбільші робітничі організації — Американська Організація Праці та Конґрес Індустріяльних Організацій. Малі робітничі незалежні організації не матимуть фондів на своє існування.

● Хоч пані Айзенгаверова хотіла б якнайшвидше вернутися на свою фарму до Ґеттисбурґу, вона радо погодилася на пропозицію лікарів, щоб Президент ще чотири-п'ять тижнів залишився в Денвері в шпиталі.

● Д-р Вайт, спеціяліст серцевих недуг, заявив журналістам, що Президент має добрий апетит. Лікарі змінили йому їжу, і він „вишкрябує" душинку з яйця, яке їсть на м'яко зварене.

ГУБЕРНАТОР МАЙНЕР ПІДКРЕСЛЮЄ ВАЖЛИВІСТЬ УКРАЇНСЬКОЇ ГРУПИ В НЮ ДЖЕРЗІ

НАЙВИЩІ СТЕЙТОВІ І МІСЬКІ ДОСТОЙНИКИ ВЗЯЛИ УЧАСТЬ У ПЕРЕДВИБОРЧОМУ ПРИЙНЯТТІ ЛИТВИНА; ВИГЛЯДИ НА ПЕРЕМОГУ КАНДИДАТА УКРАЇНСЬКОГО РОДУ ЗБІЛЬШУЮТЬСЯ

Нюарк, Н. Дж. — Губернатор стейту Ню Джерзі, Роберт Б. Майнер, виступив минулого понеділка, 10-го жовтня, на передвиборчому прийнятті, що його влаштував увечорі в залі Української Централі очолюваний д-ром Ю. Бемком комітет за вибір Теодора Литвина, відомого молодого українського громадянина-діяча, на стейтового асемблімена, підкреслюючи вже своєю приявністю, як і промовою, важливість української групи в цьому стейті. У прийнятті, товстмастром якого був д-р Бемко, взяли участь — крім губернатора Майнера, посадники міст Нюарку Ліо П. Карлін і Ірвінґтону Едвард Дж. МекКена, федеральні конґресмени Пітер В. Родіно і Гюґ Аддонізіо, кандидат на стейтового сенатора Доналд С. Фокс, та багато інших. Між українськими гостями були приявні м. ін. голова УНСоюзу і президент УКК Д. Галичин, заст. голови УНСоюзу і касир УККомітету адв. Михайло Пізнак, секретар УНСоюзу Г. Герман, ред А. Драган та багато місцевих діячів. Усіх приявних на прийнятті біля 500 осіб, в тому представники інших національних груп, які піддержують кандидатуру Литвина, зокрема словацької, польської, російської і грецької. Губернатор Майнер у своїй короткій промові насамперед вияснив, що це вже 7-ий із 14-ти його виступів того вечора, та пригадав, як то під час його передвиборчої кампанії попередніх років один фотограф „схопив" його з відкритим під час промови ротом, і опісля це фото примістили за вікном крамниці, на якому був напис: „Відкрито 24 години денно".

Губернатор звертав увагу на рішальну важливість висліду цьогорічних виборів для стейтового уряду та, закликаючи до вибору Литвина на асемблімена, прирікав: дайте нам перемогу в цих виборах, а ми дамо вам уряд, з якого будете горді та який служитиме прикладом для інших. Губернатор підкреслював при цьому своє давнє знайомство та свої симпатії до української групи, яка цим разом на його радість має свого кандидата на важливий пост. У цьому самому тоні говорив теж і кандидат на стейтового сенатора Доналд Факс. Він ствердив, що його батьки приїхали до цієї країни з Ірляндії, батьки конґресмена Родіно, що є управителем його передвиборчої кампанії, приїхали з Італії, а батьки Теодора Литвина, кандидата на асемблімена, приїхали з України. Вони передали своїм дітям свою велику культурну і національну спадщину, якою їхні діти, перша їхня ґенерація в цій країні, можуть тільки пишатися. П. Факс закликав піддержати та голосувати на Литвина і на нього самого, щоб цим доказати, що в цій країні мають однакові вигляди і можливості ті, що їх прадіди приїхали вслід за Колюмбом, як і ті, яких батьки називають своїм рідним краєм далекі заморські країни, в яких вони народились. Промовляв теж конґресмен Родіно, обидва посадники та інші достойники. З українських промовців підтримували кандидатуру Литвина зокрема п. Д. Галичин та адв. М. Пізнак. Сам кандидат, п. Литвин, на закінчення говорив коротко, що в стейті ми маємо багато проблем, над якими варто застановитись та правильним і справедливим становищем до яких можна здобути собі виборчі голоси, але він уважає, що для наших виборців найважливішою справою і найбільшим аргументом у голосуванні повинно бути бажання мати свого репрезентанта і представника, що сильно піднесе значення і вартість української групи та зробить її важливим чинником у вирішуванні стейтових, а за тим і крайових справ. Поодиноким промовцям, зокрема губернаторові Майнерові, приявні влаштували великі овації. Офіційну частину прийняття закінчив подякою для приявних д-р Бемко, а всі, на пропозицію адв. Пізнака, відспівали многоліття для кандидата. В інтервалах між промовами оркестра грала українські мелодії.

Міні гостро критикує Совєтів за їхнє змагання панувати над світом

Маямі, Флорида. — Голова Американської Федерації Праці Джордж Міні промовляв на річній конвенції Американського Леґіону і гостро критикував Совєтів за те, що вони і надалі змагають до того, щоб панувати над світом. „Ніщо не сталося в останньому часі, казав Міні, що могло б свідчити про те, що настала якась зміна в совєтському пляні запанувати над світом." Хоч в Москві говорять Совєти про мир, то вони не зробили навіть найменшого кроку в тому напрямі, щоб зменшити напруження в світі і щоб покласти основи до світового миру. „Дивлячися на те, як Совєти порушують людські права в себе вдома і як продовжують свої завойовування закордоном, ми з Американської Федерації Праці відкинули всі пропозиції, щоб обмінюватися делеґаціями з совєтськими країнами", — казав Міні. Після цієї заяви Міні зібрані делеґати АФП його щиро й ґураґанно оплескували, засвідчуючи цим, що американський світ праці краще розуміє політику комуністичних провідників від деяких американських офіційних політиків, які думають, що Совєти змінили свою політику і залишили думку про панування над світом.

„Голос Америки" висилає дві програми українською мовою

Вашинґтон. — „Голос Америки" висилає щоденно дві півгодинні програми українською мовою. З дев'ятого жовтня, перша програма починається о годині восьмій тридцять хвилин вечора, друга програма о годині десятій тридцять хвилин вечора — за київським часом. Обидві програми пересилаються на коротких хвилях довжиною в 13, 16, 19, 25, 31, 41 і 49 метрів. Друга програма повторюється щодня чотири рази, а саме: перший раз о годині п'ятій ранку — на середній хвилі в 271 або 547 метрів. Другий раз о годині шостій сорок п'ять хвилин ранку — на коротких хвилях в 31, 41 і 49 метрів. Третій раз о годині дев'ятій тридцять хвилин ранку — на коротких хвилях довжиною в 13, 16, 19 і 25 метрів. — Ця програма висилається також на Сибір — на коротких хвилях довжиною в 19, 25, 31 і 49 метрів.

● Герберт Гувер мол., який заступатиме у Вашинґтоні державного секретаря Доллеса під час Женевської конференції, що зачинається наприкінці цього місяця, — після відвідин Японії прибув до Південної Кореї, де звернулися до нього з просьбою, щоб Америка дала ще 100,000,-000доларів допомоги для залатання дірявого південно-корейського бюджету.

● Канадійська преса повідомляє, що 12 „каплаючих" журавлів ще й досі не відлетіли до Тексасу і перебувають у Канаді, в провінції Саскатун. Між ними є 8 старих і 4 молодих птахів.

ЗАХІД НЕ РОЗУМІЄ СОВЄТСЬКИХ „ВИКРУТАСІВ" — КАЖЕ ДОЛЛЕС

Державний секретар Джан Фостер Доллес промовляє на конференції Американського Леґіону в Маямі.

Маямі. — Постійні зиґзаґи в совєтській тактиці й останні совєтські „викрутаси" створили „трудну й делікатну" ситуацію для західньої дипломатії — заявив державний секретар Дж. Ф. Доллес у великій промові, яку він виголосив на 37-ій річній конвенції Американського Леґіону. Державний секретар покликався на відому вже раніше змінливість совєтської тактики при зберігуванні завжди тих самих основних цілей. Остання така найяскравіша зміна наступила тоді, коли не вдалися всі совєтські „розпачливі" заходи — недопустити до створення Західньої Европейської Унії. Раніше, казав державний секретар, „вони ставились, як до ворога, до кожного, хто не йшов по комуністичній лінії і не підпорядковувався комуністичній дисципліні, керованій з Москви". Тепер Совєти почали бути „приязні" й входити в контакт з Заходом. Трудність дипломатії полягає в тому, щоб відрізнювати тактичні маневри від дійсної зміни. Державний секретар пригадав дуже болючий досвід, що його зробила Америка двічі передчасно роззброївшись: після першої і зараз після останньої війни. Здвигнувши втретє, після вибуху Корейської війни, могутню збройну силу, ЗДА не можуть повторювати давні помилки. „Сам Совєтський Союз поміг нам в Кореї навчитись, що односторонне роззброєння не приносить миру". Доллес вказав на блискучий розвиток добробуту в Америці, що відбивається на несенню допомоги всьому світові. ЗДА видали досі коло 40 більйонів долярів пожертвами чи позичками на економічні цілі закордону, крім дальших коло 12½ більйонів долярів приватного американського капіталу, інвестованого для добра чужих країн. ЗДА, в обороні миру і свободи, підписали договори взаємно безпеки з 44 країнами. Совєти виступають проти того, щоб вільні країни єднались у спільних цілях і поручають „невтралізм", який має послабити вільний світ. Але самі, у відношенні до себе, Совєти не стосують проповідуваної політики невтралізму, тільки створили „Совєтський бльок, який репрезентує тепер змішання 900 мільйонів людей, які нормально являють 20 різних державних творів". Сам Совєтський Союз, казав Дж. Ф. Доллес, є „багатонаціональною державою, що складається з 16 так званих республік, з яких багато були колись самостійними державами". „А багато інших країн, в цілості, або частинно, втягнено до совєтського бльоку, опанувавши їх совєтською комуністичною партією або червоною армією". Доллес покликався на слова през. Айзенгавера, що „не можна думати про мир, як статичну передумову у світових справах... Якщо не може настати зміна мирними засобами, то грозить зміна засобами воєнними". Доллес підтримав концепцію миру, опертого на волі.

Київ й Україна — це не Москва і т. зв. Велика Росія

Київ. — Кореспондент американського пресового концерну Скрипса-Говарда Ендрю Тюллі надіслав до газет згаданого концерну спеціяльну кореспонденцію про столицю України Київ, в якій Україна протиставлена дуже рішуче Москві. „Це столиця України, що є водночас житницею Совєтської Росії й історичним причинником неспокою для комуністів, які успадкували новий порядок Леніна. Проте ж ви надаремне шукатимете сьогодні за розмовами про незалежність чи повстання. Але українець завзятіший націоналіст і схильний дивитися звисока на решту Совєтського Союзу, зокрема на ту „першу російську" з осідком у Москві. Якщо він і мріє про унезалежнення від політбюра півночі, то чинить він це приватно або в секретних кімнатах, куди чужоземці не мають вступу. Запитайте українців про їх безупинну боротьбу за незалежність з часу, як ця країна вперше об'єдналася з Росією в 1654 році, то вони здвигнуть плечима і висміють ваше питання. Найчастішою і можливо найбільш улюбленою фразою є: — „Ми — це Совєти, а Совєти — це ми!" Зрештою ж треба пам'ятати, що керманичі Совєтської Росії були безжалісними супроти українців, що були надто ввічливими до нацистів під час другої світової війни. Все ж таки Київ і Україна різні від Москви і т. зв. Великої Росії. Хоч Київ і був дуже знищений нацистами і закінчує щойно тепер свою відбудову, то атмосфера в ньому куди ясніша, привітніша, свобідніша, як у Москві чи в її околицях. „Люди ходять поволіше і більше сміються. Дівчата гарніші і краще зодягнені та й чоловіки ходять в жакетах і в краватках. І передусім Київ — це миле місто і приємно по ньому ходити і немає тут московської одноманітної сірости і гнітущої брудности"...

Параґвай погоджується інтернувати Перона

Буенос Айрес. — У відповідь на гострий протест арґентинського уряду проти виступів донедавнього арґентинського президента Перона, в яких він заявляв, що він далі залишається конституційним президентом Арґентини і коли прийде відповідний момент, то він вернеться до політичного життя, параґвайський уряд погодився врешті інтернувати Перона. Вимогу інтернувати Перона і тримати його оподалік від арґентинсько- параґвайського кордону висловив арґентинський уряд в окремій ноті, переданій параґвайському міністрові закордонних справ. — Спочатку параґвайський уряд не хотів іти на вимогу Арґентини, заявляючи, що політичні втікачі є самі відповідальні за свої вчинки і діла, але під все сильнішим дипломатичним натиском і мабуть під загрозою економічних репресій з боку Арґентини мусів уступити й обіцяв заборонити Перонові будь-які політичні виступи й інтернувати його у відповідному місці, звідки він не міг би діяти на шкоду Арґентини. Формальний декрет в справі інтернування Перона має бути виданий найближчими днями.

● У місцевості Лігайтон, Па., відзначають цього тижня 200-річчя масакри 10 моравських поселенців, яких вирізали в 1755 році індіяни. З цієї нагоди відбулося Богослуження під пам'ятником, збудованим на місці сумної події.

СОВЄТИ ПРОГРАЛИ СПРАВУ ВТІКАЧІВ В ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЯХ

Об'єднані Нації. — Совєтський Союз програв битву, яку повів на терені Об'єднаних Націй за „переконання" втікачів, щоб вони вернулись „на родіну". В понеділок 10 ц. м. відбулось в цій справі останнє засідання Комісії ОН для справ суспільних, добродійних і культурних, де, у дебаті над звідомленням Високого Комісара ОН для справ втікачів д-ра Ван Гойвена Гедгарда, були зголошені дві резолюції: совєтська резолюція вбачала розв'язку проблеми втікачів в Европі виключно лише по лінії репатріяції, а західня, не виключаючи добровільної репатріяції, ставила натиск на переселення або інтеґрацію в місцеву господарку країни, де тепер знаходиться втікач. Хоч Совєти говорили також про „добровільну" репатріяцію, проте їх інтенція була ясна у зв'язку з застереженням повної свободи для репатріяційної акції та заборони для будь-яких неприхильних виступів проти репатріяції і проти держав, куди втікачі мали б репатріюватись. Високий комісар ОН мав би, згідно з совєтською резолюцією, „підбадьорювати й підтримувати всіми способами швидкий поворот переміщених осіб і втікачів до країн їх походження", а одним із засобів мало б бути поширювання відомостей про амнестію в комуністичних державах, обіцяну втікачам. Делеґат Савді Арабії пробував узгіднити обидві резолюції, при чому він зголосив 10 додатків до резолюції совєтського делеґата, в яких м. ін. касувалось заборону проти-репатріяційної аґітації й допускалось також інші шляхи розв'язки проблеми втікачів. Однак делеґат ЗДА Якоб Блавстейн заявив, що „совєтська резолюція в самій своїй концепції є неприйнятлива і тому не можна направити її додатками." Таку саму думку висловив англійський делеґат Семюел Гор, який заявив: „Це неважно, як ви будете пристригати дерево, воно таки залишиться тим самим деревом". Західня резолюція затверджує предложену Високим Комісаром програму яка, не заперечуючи права втікачам добровільно вертатися, говорить передусім про переселення й загосподарювання втікачів. Програма Високого Комісара спиралася на минулорічній постанові ОН про встановлення фонду у висоті 16 мільйонів долярів, видаткованих впродовж 4 років, в яких мається ту програму реалізувати. Тепер нараховується коло 250,000 бездомних втікачів в середній Европі. В голосуванні 14 держав висловились за совєтську резолюцію (5 совєтських і сателітних держав та азійські й арабські держави), проти 29, 10 стримались а 7 були відсутні. За західню резолюцію, яку спонзорували ЗДА, Англія, Швеція, Норвеґія, Австралія, Бельгія, Данія, Голляндія і Коста Ріка, голосували 42 держави, ніодна не була проти, а 4 стримались (Єгипет, Савді Арабія, Сирія і Ємен). Під час дебати прийшло до гострого інциденту поміж американським і совєтським делеґатами. Коли американський делеґат вжив загально прийнятого на Заході терміну „совєтський бльок" — совєтський делеґат Г. Ф. Саскін різко заявив, що „американський делеґат не знає, видно, складу Об'єднаних Націй; тут нема совєтського бльоку, а є незалежні республіки. Тут не ваш Конґрес ані Пентаґон" — кричав Саскін, вживаючи „клясичного" стилю з нібито закінченої ославленої холодної війни. — Резолюція, прийнята на Комісії, перейде тепер на Генеральну Асамблею, де Високий Комісар особливо апелюватиме до держав, членів ОН, складати обіцяні свої пайки до вищезгаданого Фонду.

Канцлер Аденауер важко занедужав

Бонн. — Західньо-німецький канцлер Аденауер, який від кількох днів не урядував, важко недужий. У вівторок вранці вперше появився офіційний комунікат про це. Конрад Аденауер має 79 років і ще в минулому тижні дивував найвищих французьких державних діячів на зустрічі з ними в Люксембурґу — своїм здоровим і бадьорим виглядом, живістю ума та енерґією, як людини в повній силі віку.

Кубічек буде президентом Бразилії

Ріо де Жанейро. — Загально думають, що на президента Бразилії виберуть Хусцеліна Кубічека, хоч офіційний вислід виборів буде відомий лише через кілька днів. Досі пораховано більше як 7,000,000 голосів з усіх 10,-000,000. Під час обраховування щораз більше зростає число голосів, відданих за Кубічека (досі обраховано 2,312,-069). Між кандидатами на віце-през. перед веде Хово Ґулярт. Бубічек і Ґулярд мають таку перевагу в голосах, що вже тепер очевидно, що вони обидва виграють вибори. Інші два кандидати на президента дістали: Адгемар де Баррос — 1,933,416 голосів і Пліньо Сальґадо — 625,463. Ґулярт дістав, як кандидат на віце-президента — 2,884,-739 голосів, а його найповажніший противник Кампос — 2,798,123 голоси.

В СВІТІ

● Канадійський міністер закордонних справ Пірсон, піднісши під час бенкету, влаштованого на його честь у Москві, тост за кращий розвиток міжнародних взаємин, сказав, що позиція Канади між З'єдиненими Державами й Совєтським Союзом подібна до шматка шинки між двома половинками булки. „Або може доброго мосту" — зауважив Лазар Каґановіч. Пірсон мав двогодинну розмову з Молотовим. Молотов був дуже чемний, але навіть не натякнув на готовість СССР до найменшої зміни становища в будь-котрій міжнародній справі.

● Французька делеґація вийшла з Комісії ОН у Женеві для розвитку торговельних взаємин між Сходом і Заходом — на знак протесту проти голосування Совєтів на Генеральній Асамблеї ОН проти Франції у справі Альжиру. Зрештою Франція засадничо не вийшла з Об'єднаних Націй та їх европейського Бюра в Женеві. Минулого року Франція найбільше з усіх держав підвищила торговельний оборот з СССР.

● В Амстердамі (Голляндія) відбудеться судова розправа проти 6-ох римо-католиків, що їх жидівська громада обвинувачує в безправному затримуванні чужої дитини. Ця справа на протязі років набрала світового розголосу. Мова йде про католицьку голляндську родину, що заопікувалась 3-літньою жидівською дівчинкою, Анною Генріеттою Беекман, батьки якої згинули за нацистського режиму. Опісля далекі своякі дитини старалися відібрати її і оскаржували прибраних батьків за окатоличення її. Дівчина має тепер уже 15 років.

● Андре Франсуа Понсе, французький амбасадор у Західній Німеччині, один із найчільніших французьких державних діячів і дипломатів, відходить з уваги на вік у стан спочинку. Новим амбасадором Франції у Західній Німеччині призначено 55-літнього заступника директора політичного відділу в міністерстві закордонних справ, Роляндa де Маржері.

● У Тунізії випущено на волю 149 арабів, засуджених за політичні провини. Амнестія прийшла у зв'язку з запровадженням поширеної автономії.

СВОБОДА SVOBODA
український щоденник UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES.	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	5.25	Six months	5.25
На три місяці	2.75	Three months	2.75

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ЗАБУТІ ЖЕРТВИ

Під час „зустрічі на вершинах" у Женеві в липні цього року започатковано курс політики „мирного співіснування" між демократичним Заходом і тоталітарною совєтською тюрмою народів. Від того часу минає вже три місяці, і західній світ, з оправданого недовір'я до щирости совєтських співіснувальних тенденцій, намагається всіляко їх випробовувати, а Москва, зі свого боку, замилює Заходові очі, даючи йому всілякі дрібні „докази" своєї співіснувальної „доброї волі", зокрема такі „докази", які їй нічого не коштують. Очевидно, що найбільше доказує Москва свою миролюбність та співіснувальні бажання таки пустими словами, про вартість яких взагалі не приходиться говорити. Але, з тактичних міркувань та для підтримки своїх співіснувальних спекуляцій, час від часу Москва дещо робить: звільняє кількох задержаних чи засуджених безпідставно американських громадян, посилає своїх „експертів" на відвідини до інших країн та приймає і показує свої „потьомкінські села" чужинним делеґаціям, а в останньому часі почала звільняти німців, полонених десять і більше років тому.

В таких обставинах підступний совєтський співіснувальний дурман знаходить на Заході щораз податливіший ґрунт, і кількість наївних людей, що справді починають вірити в можливість „мирного співіснування" демократій з тоталітарною Москвою, помітно збільшується. Між останніми вістями з цієї співіснувальної психози є курйозне повідомлення в питсбурзькій „Повст-Газетте" (з 6-го жовтня), що Крайова Рада Церков рішила „запросити представників Церков Росії бути її гостями в Америці". Рішення таке винесено однодушно на засіданні Генеральної Ради у відповідь на те, що „Російська Православна Церква висловила своє бажання прийняти американського делеґата і вислати свого до цієї країни". Значить, психоза співіснування поширюється з ініціятиви Кремлю й на Церкву.

Саме у зв'язку з цим варто пригадати нам самим і світові забуті, виходить, жертви червоної Москви: Українську Православну і Католицьку Церкви. Саме тепер час знову поставити перед очі одурманеного співіснувальною психозою світу той найбільший злочин, якого допустилася Москва над українським народом і який може послужити прикладом практикованого червоною Москвою народовбивства. Невже ж світ скотився так низько, що одна усмішка ката може перекреслити і пустити в забуття річки крови і гори трупів? Невже ж представники Американської Ради Церков можуть засісти при одному столі і гостити представників названої „Церквою" пропаґандивно-шпигунської аґентурної установи, яку створено на руїнах збезчещених святинь та на муках і трупах незчисленних християн, між ними священиків і владик? Невже ж Рада Церков, приймаючи ініціятиву Кремлю і „одноушно" запрошуючи комуністичних аґентів у священичих рясах „бути її гостями", забула про те, що ще й досі сотні, якщо не тисячі українських католицьких і православних священиків, разом із своїми ієрархами, караються в совєтських в'язницях або таборах каторжної праці на засланні? А якщо Рада Церков забула або не знає про це, то що ж тоді й говорити про американську публіку!

Тому вважаємо, що саме тепер, у цій співіснувальній психозі, наша зорганізована спільнота в Америці, її церковні власті та її громадські централі, в першу чергу Український Конґресовий Комітет, мають нагоду забрати в цій справі голос і поставити на порядок дня справу мартирології Українських Церков під комуно-московським режимом. Саме тепер наша спільнота почала маніфестаційні відзначення з нагоди 1000-річчя Християнської України, яку в огні й крові топить безбожницька червона Москва. Обидві наші Церкви, Католицька і Православна, як і громадські інституції, вже започаткували відзначення цих світлих роковин, зв'язуючи їх із страшною теперішньою дійсністю. Найширший відгомін серед американського католицького світу що його мали недавні святкування цих роковин у Стемфорді, влаштовані Екзархатом Української Католицької Церкви в цій країні, дають найкращий доказ, яку велику прислугу можна зробити при цьому і загальній українській справі.

Реасумуючи сказане, вважаємо, що УККомітет повинен взяти цю справу, як наглу, на порядок своїх найближчих нарад, основно обміркувати її і негайно почати на американському форумі, урядовому й публічному, відповідну акцію в справі мартирології Українських Церков під Совєтами, зокрема в справі українських церковних владик-мучеників. Жертви ці не сміють піти в забуття, зокрема не можна забувати їх у теперішній коньюнктуральній психозі співіснування.

НЕДУГА ПРЕЗИДЕНТА І НЕСПОКІЙ У СВІТІ

Бували вже випадки в минулому, коли несподівана важка недуга президента З'єдинених Держав мала вирішне значення для напрямку американської закордонної політики й дальшого ходу міжнародних подій. Таким найбільш яскравим і розмірно недавнім прикладом було фізичне заломання Вудро Вилсона після першої світової війни, в самому розпалі кампанії за участь З'єдинених Держав в Лізі Націй. Діставши під час подорожі по ЗДА з промовами атаку 25 вересня 1919 року, яка за кілька днів привела до паралічу, Вилсон не всилі був протидіяти ізоляціоністичній течії, яка через те перемогла в Сенаті, де 49 голосами проти 35 відкинено в березні 1920 року ратифікацію Версальського договору. Вудро Вилсон формально залишився ще на становищі президента до кінця своєї каденції у 1921 році й жив ще до 3 лютого 1924 року, проте не міг вже урядувати і втратив увесь вплив на хід державної політики. Відсутність в Лізі Націй З'єдинених Держав з їх величезним авторитетом і вся американська політика в періоді між двома світовими війнами, яка хиталася між ізоляціонізмом та розумінням значення „внутрішніх" справ Европи також для Америки й усього світу, була безумовно одною з посередніх причин вибуху другої світової війни, бо не було найповажнішого чинника, який міг би її загальмувати, до неї ще в час не допустити.

Сучасні керівні державні діячі знають всесвітню історію і бодай трохи вчаться з неї. Тому вістка про несподівану поважну недугу президента Айзенгавера відразу зелектризувала всі політичні центри у широкому світі, як подія першорядної міжнародної ваги. Знаємо вже, який глибокий неспокій викликала вона в самій Америці. Широкі американські маси, без уваги на партійний поділ, мають таке глибоке довір'я до стабільности відносин за урядування Д. Д. Айзенгавера, що на вістку про його недугу надзвичайно схвилювались. Цей настрій дав у понеділок 26 вересня ц. р. фатальні наслідки на біржі: в той день акції так заломились, що люди втратили 14 більйонів долярів!

І на внутрішньому американському і на закордонному ринку основна турбота та сама: непевність за найближче майбутнє. У міжнародному світі през. Айзенгавер має устійнену опінію людини, яка чудово знає, що це таке війна, але вживає всіх заходів, щоб до неї не допустити. Підписання перемир'я в Кореї, відмова від збройної інтервенції в Індо-Китаї, відмова від морської блокади китайського суходолу, натиск на зорганізоване використовування атомової енерґії для мирних цілей, врешті остання Женевська конференція з надрядною ролею в ній Президента і його сенсаційним проєктом летунської контролі зброєння в ЗДА й СССР — це такі наявні докази політичних інтенцій Д. Д. Айзенгавера, що вони мусіли переконати союзників і ворогів. Можна критикувати правильність різних отих актів — чи доцільно було робити перемир'я в Кореї, властиво рівнозначне з політичною прогрою, — чи не краще було таки врятувати Дієнбієнфу від комуністичної дичі й недопустити до розчленування індо-китайської країни, — чи не краще було провчити китайських комуністів, щоб не шантажували світ ґенґстерськими методами, все це дискусійні справи. Проте, недискусійною є правда, що покищо таки, кожна зі згаданих подій, творена волею передусім Д. Д. Айзенгавера, встановлювала мир.

І тому в широкому світі постав неспокій, коли раптом не стало Президента при кермі закордонної політики. Західні альянти — Англія і Франція, а з ними Західня Німеччина й інші члени Західньої Европейської Унії, — бояться, що Москва використає недугу Президента для демагогічного арґументу: мовляв, не стало Айзенгавера, як керівника американської закордонної політики, і тому вона, Москва, мусить протиставитись „войовничій" політиці його тимчасових заступників. Адже донедавна вся совєтська державна й міжнародна пропаґанда кричала про „воєнних нацьковувачів з Волл Стріту", про „меккартистів", які буцімто штовхають Америку до війни і т. д. Якщо Москва вважала б що треба припинити забаву в усміхнену дипломатію, то вона могла б вхопитися за недугу Айзенгавера, як за догідну зачіпку. „ЮС Ньюз енд Ворлд Ріпорт", покликаючись на звідомлення своїх політичних інформаторів з Лондону, Парижу, Бонну, Риму, Гонґ Конґу й Токіо, доходить до висновку, що власне острах за мир у зв'язку з фальшивою грою Москви є найголовнішою реакцією закордону на недугу Президента.

У Лондоні, мовляв, тямлять, що між прем'єром Іденом, коли він був міністром закордонних справ, і державним секретарем Доллесом часто виринала розбіжність думок. Знають там також секретаря фінансів Гомфрі, як прихильника ощадностей на допомозі закордонові, й секретаря оборони Вилсона, як прихильника високих митних бар'єрів. А з Айзенгавером англійській дипломатії було легше говорити у справах закордонної політики і фондів для чужих країн та митної політики. Франція дивиться тепер на всі справи під кутом Північної Африки. Вона боїться, що як Єгипет, так і Москва будуть тепер ще більше нацьковувати арабських націоналістів, коли не стало гальмуючого авторитету Айзенгавера. Зокрема, французи вважали, що нема чого боятися відродження німецького імперіялізму, як довго гарантом проти нього є Айзенгавер. Тепер вони починають почувати себе незручно, особливо напередодні плебісциту в Зарщині, де до голосу приходять протифранцузькі німецькі елементи. Але і Лондон і Париж і Бонн однозгідні в тому, що Москва відразу повела „твердішу" тактику (на терені Підкомісії для справ роззброєння, на Близькому Сході) власне у зв'язку з недугою Айзенгавера. Німці побоюються, що жовтнева Женевська конференція 4-х міністрів закордонних справ вийде з далеко гіршими успіхами, коли Дж. Ф. Доллес не матиме за собою авторитету Д. Д. Айзенгавера. У Гонґ Конґу англійці бояться загострення взаємин між ЗДА й комуністичним Китаєм, а в Токіо неспокійні, бо знають, що Айзенгавер призначив Японії керівну ролю в новому міждержавному укладі сил в Східній Азії.

Настав такий настрій неспокою, який мусить завжди проявлятись, коли раптом не стає всіми признаного лідера. І коли, напр., англійці за Черчила, або французи за Мендес-Франса дуже неохоче піддавалися світовому лідерству теперішнього Президента, то тепер тим турботливіше признають вони болючий брак цього першорядного лідера.

ВТЕЧА З СИБІРУ

Здається, що це вже така стара тема, що годі захопити нею читачів. Але 10,000 кілометрів, перейдених пішки і час втечі — понад три роки, промовляють за те, що книжка, в якій все це описується, добуде рекордове число читачів на німецькому книжковому ринку. Її заголовок, „Як далеко несуть ноги".

Втікач — бувший німецький воєннополонений, уродженець Мюнхену. Передісторія цієї події: полон, засуд на 25 років невільничої праці і копальні олова на півострові Чукмен біля Берінґової протоки. В цих копальнях працюють десятки тисяч невільників. Харчі — водяна юшка і риба, призначена для харчування полярних собак. Приміщення — нори, викопані в копальнях і вистелені хмизом. Раз на кілька тижнів випускають в'язнів на пів години на денне світло, і тоді вони миються снігом. Хто настється деревного вугілля і має щастя — дістається до „лікарні". А це — дерев'яний барак, де працює лікар-німець, який робить що може, щоб хворий залишився в лікарні якнайдовше. Ця процедура з вугіллям стала вже традицією, так що кожний в'язень раз на півтора року йде на „лікування".

Герой цієї неймовірної втечі виступає в описі під псевдонімом Форель. Його втеча, плянована здавна, набрала реальних форм тоді, коли він опинився в лікарні і тут звірився з своїм пляном лікареві. На це лікар сказав, що він також плянував утечу, але знає прекрасно, що з його недугою це є річ неможлива. При цьому передав усе, що приготовив до втечі, Форелеві: теплий одяг, фільцові чоботи, примітивні лещети, мішок на провіянт, компас, ніж, нарисовану мапу і наган з вісьмома набоями.

Вночі, коли надворі шаліла снігова заметіль, Форелеві пощастило втекти з табору. Довкруги була камінна пустиня, вкрита снігом. Над ранком викопав він в снігу яму, в якій відпочив і з'їв кусок хліба. Третього ранку побачив двох червоноармійців на санях. Форель наготовив пістолю до пострілу, але погоня не запримітила його криївки і поїхала далі. Після трьох чи чотирьох тижнів (бо втікач втратив рахунок часу), натрапив він на карлуваті берези. Тут розклав ватру, просушив свій одяг і зварив чай.

Після короткої мандрівки втікач з жахом побачив... море. Тоді він вернувся до своєї ватри, але тут зустріла його нова несподіванка: він побачив якихсь людей, які їхали верхи на невеличких звірятах. Було це якесь кочовниче плем'я, яке гнало кудись стадо оленів. Їхньої мови він не розумів. Вони зрозуміли одне, а саме, що втікач — німець, і напоїли його теплим оленячим молоком. А море, то, як виявилось, була ріка Анадир.

Кочовники, а разом з ними й Форель, помандрували далі, і по кількох тижнях дійшли до оселі, де було дев'ять хат, в яких жили жінки та діти. Тут прожив утікач кілька місяців, навчився ловити рибу, вбиваючи її примітивним списом, та виправляти шкіри оленів. Одного дня сказали йому господарі, що далі жити йому з ними небезпечно, і він, прикритий горою оленячих шкір, вирушив на санках в невідоме. „Шістнадцятого дня витягає мене, — пише Форель, — хтось з-під шкір, і я стою перед поліцаями.

— Ти хто такий? — Я німець, засуджений на 25 років, тікаю з копалень олова. — Куди? — Додому. — Ти божевільний!"

Були це люди, які торгували з кочовниками. Вони переправили його через якусь ріку, показали напрям, де його „дім", і розсталися. По десяти днях мандрівки, зустрів Форель нове плем'я кочовиків, побув у них кілька тижнів, і вони передали його трьом ловцям, які за кілька років перед тим втекли з табору примусової праці, куди попали за якісь кримінальні справи.

Життя Фореля між цими „ловцями" скінчилося так, що один із них знайшов брилу золота вагою в 800 грамів, не хотів поділитися з товаришами, внаслідок чого прийшло до бійки, в якій двоє злочинців згинуло. Форель врятувався втечею, при чому впав зі скелі в провалля, і, якби не щасливий випадок, що якути, які гналися за стадом вовків, знайшли його важко пораненого, — чекала б його неминуча смерть.

Якути прийняли Фореля приязно і щиро ним заопікувалися. Але як дійшло до їх відома, що „ловця", який залишився в живих, впіймали енкаведисти, забрали в нього золото, а самого розстріляли — то порадили Форелеві тікати далі, бо розстріляний напевно зрадив про його втечу з копалень олова. Вони дали втікачеві новий теплий одяг, чоботи та харчів і порадили не оминати осель та людей, але видавати себе за громадянина якоїсь із балтійських країн, що тікає з концтабору. Це — сказали вони — запевнить йому поміч населення.

— Втеча зробила з мене не тільки прекрасного ловця водного птаства та дикого звіря, але й вправного злодія, — каже Форель.

Він краде дуже цінний продукт, якого не бачив вже цілі роки — картоплю. В колгоспних магазинах, наповнює свій мішок консервами та товщем. В таборі лісових робітників знаходить співчуття, і йому помагають дістатися до порожнього вантажного поїзда. І одного дня стоїть Форель на кордоні Монголії. Цей кордон загороджений був дротяними засіками, наповненими водою ровами та охоронними вежами. Перейти його було майже неможливо, і навіть якби це пощастило, то Монголія кожного зловленого втікача видає Совєтам.

В найближчому місті (400 кілометрів) познайомився Форель з вірменським жидом, який дав йому захист. Він дістав гроші і одяг, подібний до одягів автохтонного населення, і з підробленими документами поїхав поїздом до Уральська, бо через Кавказ сподівався дістатися на волю. Звідсіля помандрував з таємною кличкою від міста до міста, — його доля лежала в руках підпільної організації руху спротиву.

Одного червневого дня, в хаті якогось вірменина, чекав Форель на людину, яка мала перевести його через турецький кордон. Людина прийшла, і тоді почався останній етап втечі. По якомусь часі, передано Фореля двом контрабандистам, які шмуглювали сукно, золото, машинові пістолі і... людей. Одної темної ночі перевезли ці шмуглярі Фореля через якусь ріку, забрали в нього останній гріш і заявили, що він вже на турецькій землі. По чотирьох днях мандрівки прийшов він до якогось міста, і побачив імпозантну будівлю, а на ній серп і молот і чотири — так добре відомі втікачеві букви — СССР. Він втік від тих букв, як від пекельної сили, підбіг до першого зустрічного поліциста, а той, не розуміючи ні слова зі слів утікача, відпровадив його до поліційного комісаріяту. Було це турецьке місто Тебріз.

— Я є німець, тікаю з півострова Чукчен і прохаю признати мені право азилю.

Поліція рішила, що має діло з совєтським шпигуном, кованим на всі чотири ноги. Почався довгий, але коректний допит. Форель, вичерпаний фізично та нервово, зомлів. Прийшов лікар, який знав німецьку мову.

— Ви мусите мені допомогти — звернувся Форель до лікаря. Рівночасно він пригадав собі, що в турецькому міністерстві господарства в Анкарі працює його дядько. Цього дядька закликали до Тебрізу, де він довідався про всю історію.

— Це лежить поза межами людської спроможности, і я в ці казочки не вірю так, як і ви, панове — заявив дядько на поліції.

А що дядько був не в тім'я битий, то зобрав він з собою альбом з родинними знімками, і це дало повну волю втікачеві. Форель назвав правильно на ім'я всіх тант, онклів та омів — після чого дядько, обіймаючи сестрінка, заявив:

— Хоч я тебе таки не пізнаю, але вірю, що ти є ти.

Дядько потряс мошонкою, одягнув втікача по-европейськи, а літак Анкара-Атени-Рим-Мюнхен закінчив подорож втікача, яка тривала три роки і два місяці.

Н.

НА ТЕМИ ДНЯ

Фейлетоніст російської еміґрантської газети „Новое Русское Слово" Арґус подав у числі з 10 жовтня ц. р. таку блискучу характеристику російської еміґрації та її дій, що її в більшій або меншій мірі, можна б застосувати і до інших еміґрацій, не виключаючи й української:

„Немає ніякого сумніву, що в нашому еміґрантському середовищі є чимало секретних інформаторів МВД, провокаторів та шпигунів. Що вони своєму начальству доносять, одному Кремлеві відомо. На мою думку, вся робота совєтських аґентів і сексотів серед нас яйця виїденого не варта, бо наша власна робота також не варта виїденого яйця. Якщо сексоти за свою роботу дістають гроші, то цілком даремно. На жадну винагороду вони не заслуговують.

„Що можуть повідомити МВД секретні інформатори про російську еміґрацію? Ми самі все виплескуємо куди многоголосніше й красномовніше, як це могли б зробити наші вороги.

„Якщо МВД уважніше читатиме листи до редакцій російських еміґрантських газет і полемічні статті, воно безкоштовно матиме цінні відомості про те, що відбувається в еміґрантських середовищах, про те, хто з ким посварився, хто кого обвинувачує в тяжких злочинах, хто кого ненавидить, хто з ким обмінявся поличниками — словесними або тілесними, хто з якої орґанізації вийшов або був виключений, в чому полягає підземна й наземна діяльність численних наших організацій, товариств, рухів, комітетів і центрів.

„Совєтські аґенти розкладають російську еміґрацію? Та ж то безглуздя! Ми самі себе розкладаємо краще за всяких аґентів. Ми самі виробляємо такі штучки, що Москві слід було б нам, російським еміґрантам, а не своїм аґентам видавати нагороди. Москві не треба закликати нас назад на „родіну". Вона повинна умовляти нас ніколи, ні при яких обставинах, не вертатися туди. Ми приносимо Москві куди більшу користь, перебуваючи на еміґрації, ворогуючи й сварячись одне з одним, обливаючи одне одного помиями, лаючи одне одного і доносячи одне на одного.

„Я порадив би Москві відмовитися від дальших послуг сексотів та аґентів. Ми самі за них старасмось."

ТИ — ЦВІТ ЗЕМЛІ...

Ти — цвіт землі! Тебе люблю,
[бо знаю:
Я виріс серцем у твоїм теплі,
І, вдячний, з ніжністю я
[повторяю:
Ти — цвіт землі!

Прийдешні бурі сплять у
[дальній млі,
І долю всемогутню я благаю:
Хай поминуть тебе негоди злі!

Хай янголи із золотого раю
Несуть тобі на білому крилі
Небесну ласку і любов безкраю:
Ти — цвіт землі!

МИХАЙЛО ОРЕСТ

Кожний свідомий українець та кожна свідома українка вважають своїм обов'язком стояти в рядах Українського Народного Союзу, щоб своїм членством збільшити кадри ідейних українських працівників

Ольга Мак

КОЛИ СКРИПІЛИ ВОЗИКИ...

(До десятих роковин призабутих подій)

(14)

Щодень стає гірше. Ромцьо вже від голоду пообгризав пучки моїх пальців, мати плаче і допікає на кожному кроці, Марійка тепер ставить справу зовсім ясно і заявляє, що хоче вертатися додому.

— Погинемо тут, — каже вона. — Нема рятунку. А вдома... Дарцю, вертаймося додому, благаю вас!.. У мене в Перемишлі є мама, хата... Ах, Дарцю, вертаймося!.. Я вам все віддам, все, що маю вдома. Тільки вертаймося, прошу!.. Мені вже термін минув, і я можу кожного дня породити. Що ж я тут зроблю? Чи ви уявляєте собі, що я робитиму тоді?! Та в мене ж навіть шматки нема, щоб дитину завинути!..

Вона то просить мене і цілує, то стає терпкою і в'їдливою, а нарешті починає пригадувати мені мою присягу і домагається, щоб я її дотримала, себто, щоб верталася разом з нею додому.

— Адже ви присягали, що не покинете мене! — кричить з докором.

Іноколи мені здається, що я дурію: голодна дитина гризе мої руки, воші заїдають, розпусні напасники чигають скрізь, безвиглядність становища вдавлює голову в плечі, а тут ще й докори, ще й нарікання! І нізвідки ні ради, ні розради. Роби сама, що хочеш.

Коли тепер, після десятьох років, вертаюся спогадами до цього відрізку часу, маю враження, що зазираю в розз'явлену чорну прірву, виповнену чимсь таким несамовитим, як маячіння божевільного. Тридцять і кілька діб видаються мені тепер одним безконечно довгим, голодним днем, і однією такою ж безконечно довгою ніччю, так подібні були ці дні і ночі між собою. Особливо ж подібні були ночі. Рідко з них минала котра, щоб мама не накривала мене своїм тілом і не верещали катовані щипанням діти. Коли ж напасники, клянучи й лаючись, відходили, дитина, щоб заспокоїти голод і переляк, намацувала мої пальці і пхала їх в рот.

— Гризи, сину, гризи!.. Я б дала тобі гризти навіть своє власне серце, щоб ти тільки не був голодним... Ах, чому ти такий маленький і не можеш ще зрозуміти причини нелюдської поведінки твоєї матері?! Коли б ти міг все розуміти — тобі було б легше. І мені також...

А все ж з того понурого загального тла деякі образи вирізняються. Ось пригадую собі, як одного разу, озброївшись у всю свою відвагу, я взяла кілька цигарок у кишеню светрика і побігла світанком на дорогу, якою щодня проїжджала польова кухня совєтської військової частини. Ми знали, що червоноармійці голодні на куриво і вживають тільки махорку. Тому я надіялась за кілька цигарок виміняти кусничок хліба.

Стою при дорозі й трясуся: чи вдасться моя „комерція", чи може?..

Іде! Пара коней духом мчить великий котел, а на передку сидить якийсь пикатий большевик. Роблю йому знаки, показую цигарки, і він зупиняється.

— Брот, брот, — кажу по-німецьки. — Іх — ціґареттен, ду — брот...

Вояк зрозумів.

— Нєту брот. Понімаєш? Нєту! — і затинає коней.

Потім щось надумався і спинився. Махає мені рукою.

— Каша єсть. Понімаєш? Каша. Хочеш каші?

Киваю головою, що так, хочу каші.

— А во что возьмьош? Каша жідкая.

Він відкриває котел, і я бачу в ньому густу пшоняну зупу. На це я не приготована. Справді, у що візьму? Але втратити таку нагоду?! Ні, ні! І я підставляю подолок спідниці. Вояк регоче, але відміряє мені два черпаки зупи, забирає цигарки і їде далі. Плентаюсь у вузенькій спідниці з гарячою зупою в подолі, а вояк все оглядається й регочерегоче.

Впавши на такий щасливий помисл, виходжу на дорогу щодня, але не щодня моя „комерція" вдається. Частіше мене лають, або роблять неморальні пропозиції, і я вертаюся ні з чим.

Одного дня виходжу, як звичайно, на дорогу і стаю в такому місці, щоб мене не дуже було видно. Ранок щойно розгоряється. З-за лісистого обрію встає сонце, і земля кадить на його прихід блакитно-сивими пасмами туману. Зелень, скупана в холодній росі, змагається яскравістю барви з блакитною порцеляною неба, облямованого на сході вогнистим мереживом кучерявих хмарок. Краса і тиша зливаються в такій чудовій гармонії, що я на хвилину забуваю про дійсність.

Аж раптом увагу мою привертають чиїсь голосні ридання. Хтось плаче і зідхає так тяжко, немов би стоїть над трупом найдорожчої людини. Оглядаюся, здивована, і бачу по другому боці горбка чоловічу постать, що сидить, чи лежить, — не можна розібрати. Придивившись пильніше, пізнаю німця в однострої старшини, і це дивує мене ще більше.

— О, моя Батьківщино!.. — ридає вголос німець. — О, моя Батьківщино!.. Що з тобою зробили?!.

Ці слова, дармащо їх вимовляє німець, для мене такі близькі й такі зрозумілі, що я не витримую і підходжу до незнайомого чоловіка. Погляд мій падає на його постать, і від того ще більший жаль стискає серце: він молодий, гарний, але не має обидвох ніг аж вище колін, і тому спочатку видалося, що сидить в чудній позиції.

— Що з вами? — питаю. — Може вам допомогти?

Німець крутить головою і плаче далі:

— О, моя Батьківщино, яка ти прекрасна і яка нещасна!..

Виплакавши своє горе в тих одноманітних виразах, німець починає оповідати про свою особисту трагедію: він наймолодший син у родині лікаря. Брати погинули на війні, батьків замордували большевики, а сам він лишився без ніг і щойно вийшов з лікарні. Тепер не має ні родини, ні дому, а Батьківщина його, сплюндрована й розшарпана, не може також дати йому нічого.

Я зі свого боку оповідаю йому відверто все про себе і пояснюю, чому зараз вартую при дорозі. Німець сягає до кишені, витягає чотири кекси і подає мені.

— Візьміть, — каже, — візьміть і дайте їх своєму синові. Дайте так, як колись давала мені моя „мутті"...

Потім з трудом підводиться з землі, бере в руки дерев'яні підпірки і повзе геть.

Той самий день відмітила ще одна подія: поміж халупами розноситься вістка, що на станції розбилася цистерна з оливою і можна всім брати. Хапаємо бляшанки, баняки, пляшки — хто що має — і біжимо на станцію. Правда, стоїть розбита цистерна, і патруля не забороняє нікому тієї оливи набирати. Олива чиста, добра, їстівна.

Бачу, що мама, націдивши її в банячок, п'є жадібно, як молоко. Те саме робить Марійка.

— Мамо, — кричу, — Марійко! Не пийте, бо захворієте!

Але де там!.. П'ють і п'ють, скільки можуть.

Наслідки наступили перше, ніж ми покинули станцію, і тривали потім довго. А були ті наслідки такі страшні, що їх не можна описати, не викликаючи несмаку й огиди. Зрештою, це собі легко уявити...

Богдан Лучаковський

ПЕРШИЙ ДИК

(1)

Панам-Товариству Лісникам, замість мовленого слова - спомину про Рідний Ліс, на цьогорічних Зборах в день св. Остафія, патрона Українського Лісу і Ловів, присвячує

Автор

Ділялося це на Галицькім Підгір'ї, під час першої світової війни; мабуть в 1916, а може в 1917 р. Галичина була тоді перерізана напоперек, з півночі на південь, австрійсько - російським фронтом, що на Підгір'ї, між Дністром і Карпатами, праходив поміж калуським і станиславівським повітом.

Село Станькова, де тоді жили мої батьки і де я тоді жив, лежало по австрійськім боці, всього кілька миль від фронту і тому батько не хотів пустити мене з дому продовжати гімназійну науку, щоб часом, при несподіваному перерванні фронту, я не залишився сам один серед воєнної хуртовини. Таким чином я зостався сам вдома, без ніякого діла, бо добровільна наука ніяк не хотіла мені братися голови. Зате приворожив мене до себе ліс. Поправді, то ліс манив мене вже від раннього дитинства, через мисливство.

Батько любив мисливство, батькові шваґри, що на всі свята і на всі вакації з'їздилися до нас, всі були мисливці, ба навіть батькові приятелі і сусіди, отці кондеканальні і дідичі-українофіли, що в ряди-годи приїздили до нас на етикетальні візити, кордіяльні іменини, традиційні празники і врешті на „прошені" полювання теж майже всі були запалені мисливці.

До речі кажучи, то у відміну від іменин і празників, що були товариськими зібраннями „пар-екселянс" і водночас показом і школою товариської культури та вибагливої прапопівської кухні — „прошені" полювання були імпрезами майже ексклюзивно чоловічими і кінчалися справила скромнішою вечерею при шляхетних трунках у веселій атмосфері нестіснюваних дотепів та „мисливської латини".

Таким чином, я від колиски виростав у атмосфері, де найчастішим предметом розмов і заінтересувань, поза церковними і громадськими справами, було полювання, звірка, ліс.

Тепер я цілими днями блукав самітно довколишніми лісами і приглядався до всього життя лісу. Як „бриніли" пуп'янки на деревах тріскались, і потому з них розвивалися перші, делікатні, шовкові листочки. Як цвіла смерека і як цвів дуб, і як на смереках наростали молоді паростки, як всихали молоді деревця і від чого вони всихали; і як розкочувала свої юні листки папороть, і як по черзі прилітали у ліс пташки з вирію, і як стелили свої гнізда; як укладається до співу соловей, і як зозуля несла свої яйця в чужі гнізда, а звідти викидала одно ясчко; як лисичка годує лисинят і як серна пестить своє сернятко; як дика льоха муштрує своїх поросяток, і як полює гадюка, і як жорстоко воюють між собою червоні і чорні мурашки і багато, багато іншого.

Оттоді і там же, сам того несвідомий бувши, я склав довічні обіти в послушники Лісові.

∴

Щоб дати мені якусь розвагу, батько зговорився зі своїм старим знайомим по мисливстві, комісарем староства в Калуші, Токаржем (староство, не зважаючи на близькість фронту, урядувало), що я буду в лісі ходити з рушницею й евент. навіть десь-колись попробую пополювати. Все це було фактично нелеґальщиною, бо згідно з приписами воєнного часу цивільним особам не то, що не вільно було полювати, але не вільно було передусім навіть мати пальної зброї.

Токарж, що знав мене особисто і любив мене, приобіцяв, що якби з мойого мисливства вийшла якась неприємність, — то мені, як хлопцеві і так великої загрози бути не може, — а вже, коли справа, як мисливська, прийде нього, а мусить прийти, бо йому підлягав мисливський ресорт, то він її відповідно „потрактує". Радив тільки, щоб я з рушницею не ліз людям в очі і не стріляв у селі.

Батькова чудова дубельтівка, марки „Иоганн Петерльонґо — Іннсбрук", викладана сріблом, з правдивими дамасцинськими дулами, пропала на початку війни.

Щоб добути для мене якусь мисливську рушницю, батько звернувся до Віртів, дуже численної родини німецьких колоністів з Нового Калуша, з яких два були ковалями, інші слюсарами, а всі інші леґальними і нелеґальними мисливцями. Від них батько купив дубельтівку, дуже відповідну для мене, бо легку і коротку, 20-го калібру, але вже перестарілої системи Лєфоше, до якої не було можна дістати патронів не то в Калуші, але й у самому Львові. Але батько зараз написав до вуйка Олеся, а Олесь був тоді австрійським офіцером і щось робив у Відні — і не минуло й дві неділі, як я вже мав сотку патронів, експансивні кулі і все чисто, що приходиться до мисливської муніції. Таким чином, я несподівано вчасно прийшов до власного мисливського виряду.

∴

Життя під устабілізованим фронтом на диво скоро створило свій власний спокійний, майже буколічний стиль. Люди на селі починали боятися страхіть війни менше ніж ті, що жили далеко від фронту.

І на станьківськім приходстві життя пливло тихим, мирним руслом. В ряди-годи, приїздили отці-сусіди, в неділю по „вечірні" на „каву", на політику, ну і на одного „жидка" тарока; пані-добродійки, імосці, розважалися за той час розмовою про дітей, про рідню, господарські клопоти, ну, і сусідськими сплетнями. Буденні відомості з села приносив щоранку паламар Яць Шпарій, як приходив „брати ключ" (до церкви).

(Продовження буде)

ПІДПОЛКОВНИК ТИМІШ ОМЕЛЬЧЕНКО

Тиміш Омельченко

Сл. пам'яти Тиміш Омельченко походив з козацької родини із с. Вербки Хорольського повіту на Полтавщині. Народився 21-го лютого 1893 року. Середню школу скінчив у Тифлісі (Тбілісі — столиці Грузії) 1913 р. Того ж року вступив до військової школи в Києві, і по скінченні її, в ранзі хорунжого, в жовтні 1914 року був приділений до 331-го Орського полку, що був у дієвій армії. У листопаді 1915-го року тяжко поранений дістався до німецького полону. По вилікуванні, бувши свідомим українцем, працював серед українців-полонених, щоб піднести їхню національну свідомість. Така праця стала можлива завдяки діяльності „Союзу Визволення України", що діяв не тільки в Австрії, але і в Німеччині. Українці полонені були скупчені у трьох таборах: — Раштат, Вецляр і Зальцведель. 1917-го р. українці, старшини з російської армії, були скупчені в таборі Мюнден, у Ганновері. У цьому таборі склався Український Військовий Гурток на чолі з ген. Зелінським. Пізніше, після підписання Берестейського миру з осередніми державами, приступлено до формування з полонених українців військових частин. Так повстали т. зв. „Сині Дивізії" (1 і 2, а в Австрії „Сіра Дивізія"). Тиміш Омельченко був одним із активних та запальних організаторів цих полків. Та, на жаль, ці військові формації, по переїзді на Україну, через різні непорозуміння були розформовані, і тоді Тиміш Омельченко вступив до 32-го Сумського полку в Полтаві. Тут був увесь час чинний у Дієвій Армії Директорії УНР.

Кінець визвольної війни застав його на посаді старшини для доручень при Закордонному відділі Головної Управи Генерального Штабу. Опинившись у Берліні, як приділений до Українського Посольства, залишився еміґрантом у Німеччині. Активну службу в українській армії закінчив у ранзі підполковника. Бувши міцної будови та цвітучого здоровля, став виступати як борець тяжкої ваги і виступав не раз спільно із світової слави борцем Гаркавенком, і мав поважне ім'я між любителями дужання. Але він не занедбував своєї активної співпраці з колами Союзу Українських Старшин у Берліні і був тихим співробітником штабу УВО, контактувався з полк. Є. Коновальцем, але з тактичних міркувань, за порадою Коновальця, не вступав у члени УВО і до пізніше утвореного ОУН.

Крім іншої виконуваної ним праці писав численні статті в націоналістичних та інших українських пресових органах на теми визвольної боротьби та військових справ, зокрема у воєнно-науковому журналі „Табор" і у воєнноісторичному „За Державність". Коли було організоване Українське Національне Об'єднання в Німеччині, то головою його став Т. Омельченко, і на цьому становищі він пробув від 1937 до 1945 р. На цьому пості пророблено ним велику роботу, особливо в часі Другої Світової Війни, коли часто від інтервенції цього Об'єднання залежало врятування життя богатьох. На цьому становищі бувши, підполк. Омельченко наражався сам на різні небезпеки, а раз і сам був заарештований німцями. Він був відповідальним редактором органу УНО „Українсськкий Вісник" у Берліні, що виходив від 1940 до 1945 р. Тиміш Омельченко жив тоді майже постійно в м. Кіль.

На початку 1950 р. переїхав із дружиною до Канади і замешкав у Торонті де й помер 6 вересня 1955 р. від невилікувальної недуги пістряка (рак). Та бувши і в Торонті, уже слабуючи на цю тяжку недугу, не занедбував своїх заінтересовань громадсько-політичними справами.

Він був членом 5 Станиці Бувших Українських Вояків у Канаді, і перебув одну каденцію комендантом цієї станиці, а далі був обраний першим заступником голови Генеральної Управи цього Союзу. Як прихильника об'єднання ветеранських організацій його обрано на голову ініціятивного гуртка по проведенню такого об'єднаня на терені Торонта. Багато праці і терпеливости уклав на це покійний, і хоч із цих заходів нічого не вийшло, але не з його вини, бо він був, можна сказати, ентузіястом такого об'єднання, що було б прикладом для інших організацій. І взагалі, бувши прихильником загально-національного єднання, Тиміш Омельченко, уже бувши прикованим до ліжка тяжкою недугою, випрацював свій проєкт реорганізації Державного Центру, і навіть в останніх годинах свого життя цікавився і допитувався у своїх побратимів-військовиків про долю свого проєкту, видрукуваного брошурою. Це все вказує на його гаряче зацікавлення нашими політичними справами, на його активний патріотизм.

С. К.

Проф. Олександер Архимович новий президент УТІ

Дня 1 жовтня ц. р. Кураторія Українського Технічного Інституту в Ню Йорку обрала проф. Олександра Архимовича новим президентом після прийняття димісії першого президента проф. Арнольда Д. Марголіна, який відійшов з причини його слабого здоров'я, маючи вже понад 77 років життя.

Новий президент має 63 роки, народився в Новозибкові на Чернігівщині в родині потомків козацької старшини, його батько скоро став директором Колеґії Павла Ґалаґана в Києві, української середньої школи з часів царату і переїхав до Києва. Там же закінчив гімназію, університет Св. Володимира в 1917 р., політехнічний інститут у Києві в 1922 і ще одну високу школу — вищі курси селекції.

Від 1923 р. працював професором у Сільсько-Господарських Інститутах в Білій Церкві, Києві й Житомирі. Друга світова війна застала його на посаді директора по навчальній частині в Іститутї в Житомирі. На еміґрації був професором УТГІ в Реґенсбурзі в 1945-47, а пізніше був запрошений еспанським урядом як експерт в боротьбі проти шкідників у сільському господарстві Еспанії. На тому становищу пробув п'ять років — 1947-52 і залишив його на власне бажання, щоб переселитися на стало до Америки. Є доктором біології, науковцем і членом численних наукових академій і товариств: українських: НТШ, УВАН, німецьких, французьких, еспанських і американських. Має багато наукових праць. До останніх з них належать розвідки, друковані у Віснику Американських Технологів Цукрового Буряка з 1954 р. а також окремими книжками, видавані інститутом для вивчення історії та культури СССР у Мюнхені в 1954. (Зернові культури СССР. Селекція і насінництво цукрових буряків в СССР).

● **Голова Ради** пресової аґенції „Юнайтед Пресс" Г. Вейлі заявив: „Велика шкода, якщо Айзенгавер не зможе відбувати пресових конференцій після свого видужання. Досі жадний президент не давав стільки цікавих інформацій журналістам, як він".

ВИКОНАЛИ СВІЙ ОБОВ'ЯЗОК

У цій рубриці друкуємо з признанням і подякою імена тих громадян, що прислали свою добровільну доплату до передплати „Свободи" та свою пожертву на фонд дитячого журналу „Веселка".

СПИСОК Ч. 2.

Д-р М. Сіменович, Шик.	$25.00	П. Соломко, Шикаго	2.00
С. Вацик, Сиракюз	20.00	І. Моцко, Балтімор	2.00
П. Ярема, Ню Йорк	15.00	М. Проскуренко, Сиракюз	2.00
о.о Василінки, Давсон, Па.	10.00	П. Мороз, Рослиндейл	2.00
Н. Кіч, Слiквiл	5.00	Ф. Шерцунович, Когове	2.00
Т. Давидович, Монтреал	5.00	В. Лісович, Мінеаполіс	2.00
М. Литвин, Ірвінгтон	5.00	М. Баршовскі, Брідж Порт	2.00
Ю. Зінчин, Рачестер	5.00	А. Тарадайка, Гантінгтон	2.00
М. Соломон, Йонґставн	5.00	А. Т. Кобрин, Ню Йорк	2.00
Д. Домарецький, Ансонія	5.00	С. Курилас, Балтімор	2.00
С. Процьків, Ню Йорк	5.00	Я. Почапський, Рачестер	2.00
О. Тиж, Шикаго	5.00	В. Шеремета, Рачестер	2.00
П. Одарченко, Вашингтон	5.00	В. Дідошак, Рачестер	2.00
Д. Шабан, Вілімансет	5.00	Н. Кошей, Гемтремк	2.00
М. Кисіль Джамейка Пл.	5.00	М. Цюо, Дітройт	2.00
В. Білинський, Рачестер	5.00	Д-р І. Жовнірович, Рачестер	2.00
Д-р М. Семчишин, Сиракюз	5.00	З. Томків, Дітройт	2.00
М. Данило, Бофало	5.00	Я. Падох, Магвaг	2.00
Н. П. Федан, Арнолд	5.00	Х. Кікта, Клівленд	2.00
П. Коваль, Бруклин	5.00	М. С. Тимяк, Бруклин	2.00
І. Тріщук, Рачестер	5.00	С. Зенчук, Мілвіл	2.00
Н. Стадник, Трентон	5.00	Н. Ходоровський, Вунсакет	2.00
М. Стадник, Трентон	5.00	о. В. Горохівський, Норвіч	2.00
І. Франко, Бронкс	5.00	М. Горохівський, Норвіч	2.00
Т. Шляшак, Бруклин	5.00	І. Дидек, Сеймор	2.00
С. Женецький, Йонкерс	4.00	С. Смилиний, Амстердам	2.00
М. Горбач, Ірвінгтон	3.00	О. Шатинська, Вілмінгтон	2.00
Т. Зопко, Бікен Фолс	3.00	М. Кохан, Вілмінгтон	2.00
Г. Матияш, Нюарк	3.00	І. Шевчик, Сиракюз	2.00
С. Яремішин, Амстердам	3.00	Д-р А. Базар, Торонто	2.00
М. Васьків, Лінден	3.00	П. Слободян, Бруклин	2.00
Д. Васко, Дітройт	3.00	П. Пашковський, Филадел.	2.00
П. Гавришенко, Когове	3.00	І. Антульський, Гезлетон	2.00
І. Шлюк, Вест Варвік	3.00	Р. Васик, Сиракюз	2.00
Н. Апостол, Шикаго	3.00	С. Тимків, Фляшінг	2.00
А. Білинський, Трой	3.00	В. Сушко, Сикесвіл	2.00
С. Мельник, Ню Йорк	3.00	Д. Фортуна, Елизабет	2.00
П. Федак, Озон Парк	3.00	С. Перун, Ню Брітейн	1.00
А. Тулюк-Кульчицький, Гоб.	3.00	Б. Федорець, Ню Брітейн	1.00
І. Хома, Ірвінгтон	3.00	Т. Федош, Елизабет	1.00
І. Грещишин, Шикаго	3.00	М. Гепні, Сеймор	1.00
М. Яремич, Дітройт	3.00	Я. Фурманюк, Шикаго	1.00
В. Ілін, Шикаго	3.00	Д. Баля, Армрод	1.00
М. Мигович, Шикаго	2.75	Прот. о. П. Фалько, Рач.	1.00
І. Яворницький, Маспет	2.00	Ю. Кошельняк, Гемтремк	1.00
М. Шишка, Байон	2.00	Т. Мацьків, Ешбурнгем	1.00
І. Пиндус, Сиракюз	2.00	О. Рань, Бофало	1.00
І. Синявський, Ню Йорк	2.00	Н. Мороз, Феладелфія	1.00
К. Степовий, Нюарк	2.00	Я. Марущак, Дітройт	1.00
Н. Труш, Гілсайд	2.00	Д-р Р. Климкевич, Маямі	1.00
Л. Кузьма, Бруклин	2.00	В. Петрів, Рачестер	1.00
Т. Григоряк, Шикаго	2.00	В. Кричка, Шикаго	1.00
М. Цимбалістий, В. Айслип	2.00	Я. Роман, Ембрідж	1.00
В. Гермак, Магваг	2.00	В. Буртик, Слiквiл	1.00
П. Войтович, Дірборн	2.00	Ю. Кріль, Шикаго	1.00
П. Топільницький, Гаст. он Г.	2.00	А. Коренець, Моріставн	1.00
Р. Олексюк, Бруклин	2.00	В. Герич, Кайнс Віллідж	1.00
М. Шолдра, Джерзі Ситі	2.00	О. Приступенко, Мілвіл	1.00
А. Пресковіч, Ансонія	2.00	Д-р К. Кисілевський, Нюарк	1.00
Л. Романик, Филаделфія	2.00		
А. Барна, Валінгтон	2.00	Разом	$370.75
А. Кочан, Джоліст	2.00	Раніше проголошено	122.00
Т. Дурбак, Ірвінгтон	2.00		
Б. Лотоцький, де Веліґост	2.00	Разом	$492.75
Т. Гелемей, Пасейк	2.00		

Листування Редакції

М. С., Сиракюз: Вашого допису про 15-літній ювілей У. З. Хреста не можемо надрукувати, бо не подасте свого повного прізвища ані під дописом, ані навіть на коверті. Анонімів принципово не друкуємо.

СПРОСТУВАННЯ

В статті В. Дорошенка: До тематики нашої белетристики, надрукованій у ч. 193, трапилася прикра помилка, яку просимо виправити: у 2-й шпальті, з правого боку, вгорі, замість „з меншою майстерністю й силою змалював, Багряний", треба: „з не меншою... і т. д.

Український Літературно Мистецький Клюб
Ню Йорк 149 2-га

З Літературно - Мистецького Клюбу в Ню Йорку повідомляють, що в п'ятницю дня 14-го жовтня ц. р., відбудеться доповідь проф. М. Ветухова, в якій ВШан. доповідач поділиться з присутніми своїми враженнями з подорожі до Німеччини, Франції, Греції, Туреччини та Італії. Початок о год. 8-й увечорі.

● КНИЖКИ—ЖУРНАЛИ ●

ЕЛЬДОРАДО

У В-ві „СВІТ" найближчими днями виходить цінна книга „ЕЛЬДОРАДО" (вибрані твори Ів. Котляревського, П. Гулака-Артемовського, Л. Боровиковського, Є. Гребінки, Л. Глібова, Ів. Франка, Б. Грінченка, В. Самійленка, С. Пилипенка та інш.) Ціна один долар або його рівновартість в іншій валюті. Замовлення надсилайте на адресу:

Mr. I. MANYLO,
Box 3576, Philadelphia 22, Pa. USA

Подяка

Високоповажаному П. Д-рові Ярославові ВОЄВІДЦІ щира й сердечна подяка за переведену мені операцію, дбайливу опіку в часі мого побуту в лікарні, полагодження усіх справ в шпиталі й переведення мене до моїх приятелів власним автом.

Щасти Вам Боже у Вашій праці!

Безмежно вдячна

Агафія ІВАХ

Членство в Українському Народному Союзі — це вам національний обов'язок і особистий інтерес! Вступайте в члени У. Н. Союзу!

ХРОНІКА УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ

В Німеччині

Т. ТЕРЕН - ЮСЬКІВ ВЕРНУВСЯ ДО НІМЕЧЧИНИ

Український співак Теодор Терен - Юськів, який п'ять років перебував у ЗДА, повернувся на сталий побут до Німеччини. На кораблі, яким їхав Терен, відбулася вечірка, під час якої серед ряду чужинецьких артистів виступав і Терен, який мав великий успіх і дістав пропам'ятну медалю та спеціяльну письменну подяку від команданта корабля.

В Арґентині

ШАХІСТ О. КЛЬОСЬ ЗДОБУВАЄ УСПІХИ

Добрий математик у краю і добрий купець на еміґрації в Европі пан Осип Кльось цікавиться шахами в Арґентині. Його шахові зацікавлення чисто аматорські, але непозбавлені успіхів. Оце недавно здобув чашу Українського Клюбу в Буенос Айресі та перше місце в арґентинському турнірі в місцевості Ева Перон, що тепер називається знову Ля Плята, де й живе п. Кльось з дружиною..

УКРАЇНСЬКА СПІВАЧКА В АРҐЕНТИНСЬКОМУ РАДІО

Уродженка Арґентини, донька українського робітника, п. Марійка Балук, що закінчила італійську школу співу т. зв. „бель канто", починає виступати в театрах, концертах і радіо Арґентини в місцевості Ля Плята, що донедавна звалася Ева Перон. Кожного понеділка співає вона в Радіо Провінція дві-три пісні й завжди між дві чужі (арґентинські, італійські, французькі, німецькі) вплітає одну українську пісню. Улюбленою українською піснею арґентинської публіки є „Віють вітри" Лисенка у виконанні Марійки Балук.

В Канаді

ВЕЧІР НАРОДНОЇ НОШІ В ЕДМОНТОНІ

Стараннням Ліґи Українських Католицьких Жінок відбудеться в Едмонтоні, дня 22 жовтня, вечір української народної ноші. Він буде получений з показом народної ноші і з конкурсом вишиваної одежі. Цими двома імпрезами українське жіноцтво бажає відзначити Золотий Ювілей Алберти та підкреслити український вклад у розвій цієї провінції.

Під час вистави мають вивести зразки української народної ноші з Київщини, Полтавщини, Полісся, Підляшшя, Буковини, Гуцульщини, Городенщини, Борщівщини, Брідщини, з Карлова і Серафинець. Ці строї випозичено по части від різних осіб в Америці і Канаді, частинно з Українського Єпархіяльного Музею в Едмонтоні, а частинно від тих жінок-піонерок, що заховали свій народний стрій, який привезли з собою зі Старого Краю.

О. ШКЛЯНКА І Б. КАЗИМИРА ОТРИМАЛИ СТИПЕНДІЇ

Ольґа Шклянка та Богдан Казимира отримали урядові стипендії на дальший вишкіл в бібліотекарстві, як про це на днях повідомив провінціяльний міністер економічних справ А. Р. Петрик.

Панна О. Шклянка є абсольвенткою Саскачеванського Університету. В останніх роках вона вчителювала в вищій школі в Торсбі, а цього літа отримала науковий ступінь Албертійського Університету. Надану їй стипендію вона використовує на дальші студії у Вашинґтонському Університеті, де вона буде поглиблювати своє знання в ділянці бібліотекознавства.

Богдан Казимира має наукові ступені з університетів в Люvені, Бельгія та Відні. В Европі він працював в багатьох бібліотеках як дослідник. Під час свойого побуту в Канаді він займався журналістичною та науковою працею. Дальші студії, вможливлені йому цією стипендією, він відбуде в МекҐил Університеті в Монтреалі.

В Параґваю

ОГЛЯД ДІЯЛЬНОСТИ УКРАЇНСЬКОГО ОСЕРЕДКУ В ПАРАҐВАЮ ЗА ЧЕРВЕНЬ — СЕРПЕНЬ 1955 РОКУ

Місцеві трудноші і обставини, в яких вже кілька років перебував Український Осередок, як брак співробітників та інші перешкоди, спричинились до того, що в першій половині ц. р. ця установа перебувала в стані скромної принагідної чинности. Оживлення, активізація та систематична діяльність наступили з початком другої половини року.

На традиційне параґвайське свято 14 травня — день проголошення незалежности держави, Голова УО в імені українців вислав президентові Параґвайської Республіки урочисте привітання та побажання.

Дня 12 червня відбулося організаційне засідання і нове уконстатування апарату та встановлення референтур УО. Після того з рамени УО виконано чи полагоджено цілий ряд акцій та справ.

Складено статут і підготовляється ґрунт для його леґалізації.

Відбуто чисельний ряд авдієнцій і інтервенцій у вищих параґвайських чинників завжди майже з успішними результатами. В Міністерстві Внутрішніх справ і Міністерстві Культів інтервеніовано в справі затвердження статуту Братства св. Юрія Переможця УАПЦ. Ця допомога УАПЦ є дуже важлива, бо ця церква щойно тепер почала організуватись, хоч абсолютна більшість українців переселенців в Параґваю належить до православної релігії і без належної церковної опіки були в руках різнорідної ворожої пропаґанди і впливів. Крім того відбули інтервенції в Міністерстві Рільництва в справі аґрикультурної допомоги нашим переселенцям колоністам-рільникам, в Міністерстві Колонізації в справі уділення віз, в судових і правничих інституціях в заступництві різних справ і інтересів українських колоністів.

Підготовляється справа організованих взаємин між представниками параґвайського суспільства і української громадою.

Налагоджується координація з урядовими чинниками в справі протикомуністичної боротьби.

Підготовляється справа організування українських радіоавдицій в Асунсіоні, що з огляду на відносини в деяких країнах Південної Америки стає справою важною і цікавою не лише для українців в Параґваю, а і на цілому цьому континенті.

Подано ініціятиву до відповідного відзначення в українських колоніях річниці СВУ-СУМ, знищених комуністичною Москвою; виготовлено в тій цілі відповідний реферат. Ця акція вже була виконана по деяких місцях, хоч і мала несподівані трудноші.

Подано ініціятиву церковним братствам УАПЦ і УГрКат до відзначення трагічних дат знищення наших церков в Україні комуністичною владою та розпочато пропаґанду ідеї УХР. Вислано привітання УХР-ові.

Нав'язано контакт та організовану співпрацю з Дирекцією Укр. Нац. Музею й Бібліотеки в Каліфорнії, пропаґується справу збереження культурних і історичних експонатів. З нагоди відкриття УНМ вислано від УО привітання.

Вислано привітання Конґресу проти совєтської інтервенції в Латинській Америці в Ріо де Жанейро.

Розпочато допомогову акцію для заінтересованих в розшуках загенулих без вісти, пропалих та тих, що переїхали за океан.

Виготовлено й вислано інформації й поради Корпорації Орбіт в Торонто в справі кругосвітньої української експедиції.

Розкинено широку кореспонденцію з пресовими органами в цілях інформацій про українське громадське життя та чинність УО.

Підготовляється ґрунт до глибшого пов'язання і зв'язку організації і чинности УС з усіма українськими організаціями в Параґваю.

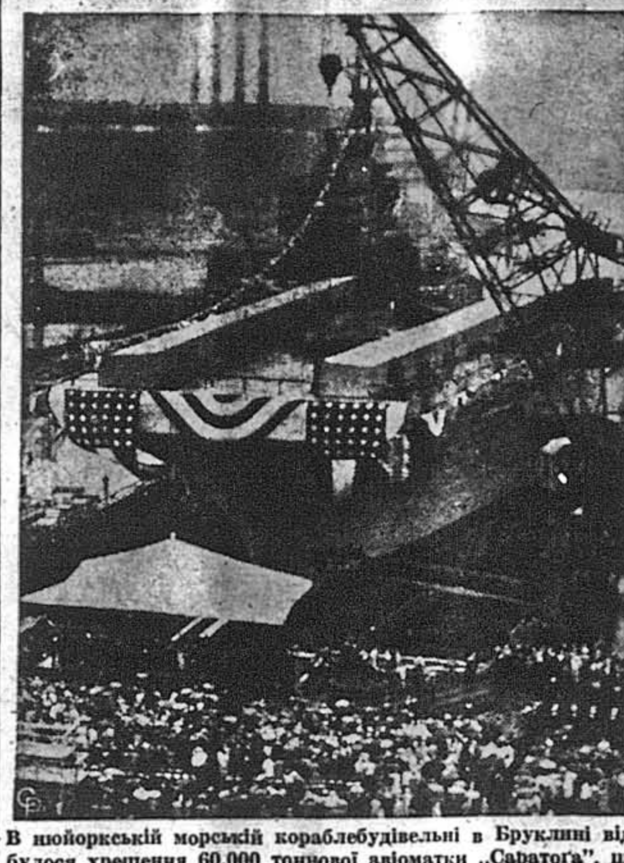
Асунсіон, 12. IX. 55.

Голова УО, **Ом. Іл. Падучак**,
Секретар, **Ант. Куцинський**.

● **Бао Даї**, колишній цісар В'єтнаму, потім голова цієї країни, який волів жити на розкішній французькій Рів'єрі, як у неспокійній батьківщині, приїхав автом до Парижу, щоб там від членів в'єтнамської колонії довідатись, що властиво є з плебісцитом, який 27 цього місяця відбудеться в Південному В'єтнамі над питанням: чи має Бао Даї залишитись головою держави. Прем'єр Нґо Дінг Дієм, противник Бао Даї, розписавши плебісцит, сподівається повної перемоги.

● **Джан Гей Вітні** подарував Єйлському університетові в Ню Гевені 2,500,000 долярів на купівлю нових будинків для потреб університету.

ХРЕЩЕННЯ ЛІТАКОНОСЦЯ „САРАТОГА"

В нюйоркській морській кораблебудівельні в Брукліні відбулося хрещення 60,000 тонної авіоматки „Саратоґа", що її потужність рівняється силі 100 модерних льокомотив.

Інж. П. Красноніс у поході проти... портретів

Ню Йорк. — Інженера Петра Красноноса знає багато наших громадян з різних його більше або менше вдалих виступів і його, так мовити б, „бойового духа". Цю опінію про себе потвердив інж. Красноніс минулої суботи, 8-го жовтня, вибравшись у похід по ню-йоркському давнтавні. Не зустрівши, правдоподібно, гідного уваги живого ворога на вулиці, інж. Красноніс зайшов до відкритого недавно в Народному Домі клюбу „Лис Микита" і там виконав свій стратегічний плян: зірвав зі стіни та порвав на шматки два виконані нашим мистцем Едвардом Козаком портрети-карикатури відомих наших діячів, з поглядами чи діяльністю яких п. інж. Красноніс не погоджується. Цей похід і його завершення, виходило б, вкрили інж. Красноноса славою, хоч і не доброю, бо громадянство, включно з партійними однодумцями інж. Красноноса, не похвалюють його вчинку, але в кожному разі про нього „говорять". Кінцеве слово в цій справі матиме місцевий суд, до якого управа Народного Дому скаржить інж. Красноноса за „непорядну (дисордерлі) поведінку" та „знищення власности".

Американські громадяни закордоном домагаються виборчих прав

Мехіко Сити, Мехіко. — Тут зорганізувався комітет, який дбає про те, щоб майже 600,000 американських громадян, які постійно живуть закордоном ЗДА, мали право голосування під час виборів до американського Конґресу. На взір Мехіка подібні комітети організуються в Англії, Японії, Венесуелі, Панамі і Арґентині. Представники цих американських громадян за кордонами ЗДА заявляють, що Гаваї (449,000 населення) і Аляска (128,000) мають своє представництво в Конґресі, а коло 600,000 американських громадян поза межами ЗДА не можуть голосувати на конґресменів і сенаторів. Такі стейти, як Невада, Вайомінґ, Делевар, Вермонт і Ню Гемшір, мають своїх конґресменів і по двох сенаторів, хоч число населення тих стейтів менше від числа американців, які живуть за кордоном. Американці закордоном мусять платити прибуткові податки до Вашинґтону. Закордонні американці мають зорганізувати своє бюро в Вашинґтоні, і вислати до Конґресу і на обидві номінаційні конвенції відповідні меморіяли.

✝

Ділимося сумною вісткою, що дня 4-го серпня 1955 р. помер в 74 р. життя наш Найдорожчий Муж і Батько

бл. п. ПЕТРО ГРИНИШИН

Покійний родився в селі Дуліби, пов. Стрий, Зах. Україна. Похорон відбувся 7-го серпня при участі Родини і Знайомих з української католицької церкви в Маямі, а відтак на цвинтар св. Йосипа.

Вічна Йому Пам'ять!

Тяжким горем прибиті
МАРІЯ — дружина
РОЗАЛІЯ — дочка
ВОЛОДИМИР — син
ЗЯТЬ і дві внучки.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Тричвертьрічні збори 117 Відд. „Запорозької Січи" відбудуться в суботу, 15-го жовтня, о год. 8-ій веч., в домівці при 33 Іст 7-а вул. (II. пов.). Тому, що є багато справ до вирішення, приявність всіх членів обов'язкова. — С. Кучма, предс.; М. Корчинський, кас.; В. Калина, фін. секр.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ. — Місячні збори Б-ва св. І. Хрестителя Відд. 270, відбудуться в неділю, 16-го жовтня, о год. 2:30 попол., при 433 Hoboken Ave. Проситься членів прибути вчас, заплатити місячні вкладки і вирішити нові справи для добра Братства. — В. Вутковський.

ЙОНКЕРС, Н. Й. — Т-во Подільська Січ Відд. 8 повідомляє всіх своїх членів, що 3-квартальні збори відбудуться в неділю, 16-го жовтня, о год. 2-ій попол., в залі Клюбу, 13 Washington St., де мусимо порадитися про баль. Тому, що Т-во цього року втратило 3 членів та мусимо на їх місце придбати нових, тому просимо приводити нових членів до Т-ва і Союзу. — П. Гарасимів, предс.; В. Мандзій, секр.

БОФАЛО, Н. Й. — Б-во св. Николая, Відд. 127 повідомляє, що місячні збори відбудуться в неділю, 16-го жовтня, зараз по великій Службі Божій в церковній залі при Філмор і Онейда вул. Наші збори реґулярно відбуваються що 3-та неділю, а урядники полагоджують всякі відділові справи майже кожної неділі в згаданий час і залі. Просимо членів про співпрацю, вплачувати вкладки на час і не наражуватись на суспенду. Довгуючі члени якщо заплатять будуть прийняті наново. Старáймося приєднати якнайбільше членів до УНСоюзу. Зголошуйте своїх дітей і знайомих до Відділу і до УНСоюзу, а ми радо обслужимо. — І. Вула, предс.; П. Володка, фін. секр.; М. Левицький, рек. секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Тримкартальні збори Т-ва „Дністер", Відд. 361, відбудуться в суботу, 15-го жовтня, о год. 8-ій вечорі у власній домівці при 119 Евеню „А", I. пов. У програмі зборів відчитання протоколу, фінансовий звіт Контрольної Комісії і фін. секретаря, справа балю, опікунів хорих і біжучі справи. Крім того збори вшанують 50-ліття громадської праці свого члена д-ра Семена Демидчука, що цього року обходить ювілей. З цієї нагоди д-р Демидчук скаже півгодинну доповідь про свою громадську працю. З уваги на важливість зборів проситься членів прибути на збори громадно й точно. Перед зборами приймається вплату членських вкладок. — І. Галичин, предс.; П. Кучма, фін. секр.; В. Вишиваний, кас.; В. Барагура, рек. секр.

ШИКАҐО, ІЛЛ. — Збори Б-ва св. о. Николая, Відд. 106 відбудуться в неділю, 16-го жовтня, в Домі Відділів УНСоюзу о год. 12-ій вполудне. Просимо членів прибути, маємо важні справи до рішення. Довгуючі члени проситься вирівняти свої залеглі довги. Члени, що є суспендовані від березня, якщо вирівняють довги будуть приняті наново. Просимо нових членів та Родичів, що мають діти, вписуйте їх в члени своєї рідної української організації УНСоюзу. — В. Любас, предс.; М. Попіль, кас.; Г. Дацьків, скр.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

ЙОНҐСТАВН, О. — Б-во св. Арх. Михаїла Відд. 140 повідомляє всіх своїх членів, що збори відбудуться в неділю, 16-го жовтня, в церковній залі 526 W. Rayen Ave., зараз по великій Сл. Божій 11:45. Всі члени повинні прийти і вирівняти свої залеглости та взяти участь у Відділових нарадах. Приєднуйте нових членів до УНСоюзу і до Відділу. — В. М. Терлецький, предс.; І. Кравець, секр.-кас.

ГЕМТРЕМК, МИШ. — Т-во Згода Відд. 20, повідомляє членів, що триквартальні збори відбудуться в неділю, 16-го жовтня, о год. 2-ій попол., в Укр. Хаті при Ґрейлінґ вул. Обов'язком кожного члена прийти. Буде фінансовий звіт за 9 міс., контр. комісії і фін. секретаря. Члени, які мають своїх знайомих, що ще не є членами УНСоюзу, прошу привести їх і вписати. Кожний, хто приєднає нового члена дістане нагороду. — Дм. Білик, предс.; Н. Триш, рек. секр.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА. — Місячні збори Б-ва св. Василія Відд. 339 відбудуться в суботу, 15-го жовтня, о год. 7-ій веч., в домі Громади на Лавренц вул. Проситься всіх членів бути присутніми на зборах і вирівняти залеглі вкладки. — О.Будай, пр.; В. Мущинка, кас.; А. Хромяк, секр.

НЮАРК, Н. ДЖ. — Місячні збори Т-ва Зап. Січ Відд. 371, відбудуться в п'ятницю, 14-го жовтня, о год. 8-ій веч., в Січовій залі при 506 S. 18th Ave., Проситься членів платити належитості на зборах Відділу. — І. Оверко, пред.; П. Заболоцький, кас.; Ю. Баранюк, секр.

ШИКАҐО, ІЛЛ. — Місячні збори Б-ва св. Ап. Петра і Павла, відд. 220 відбудуться в суботу, 15-го жовтня, о год. 7:30 веч., в парафіяльній залі при 50 вул. і Полайна вул. Проситься всіх членів прийти, буде важна справа до вирішення, голосування над спеціяльно будовляним фондом, тому присутність всіх обов'язкова. Суспендовані члени, якщо заплатять довги будуть прийняті наново. — П. Пуцило, предс.; П. Блідий, кас.; Г. Гарасим, секр.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА. — 397-ий Відд. повідомляє своїх членів, що побір складок буде в суботу, 15-го жовтня від 5-ої год. веч., і в неділю, 16-го жовтня від 12-2-ої попол. Просимо довгуючих вирівняти свої вкладки. Приймаємо також жертви на Веселку. — М. Субтельний, пр.; О. Штогрин, секр.

ШИКАҐО, ІЛЛ. — Збори С-ва Благовіщення Відд. 125 відбудуться в неділю, 16-го жовтня, о год. 1-ій пополудні в „Союзовім Домі" при 845 N. Western Ave. Просимо членів прийти на означений час, та вплатити свої членські вплати. — А. Штим, предс.; П. Яворська кас.; І. Подола, секр.

ШИКАҐО, ІЛЛ. — Місячні збори Т-ва ім. Т. Шевченка Відд. 252 відбудуться в неділю, 16-го жовтня, о 12-ій год. вполудне, в залі при 2250 В. Кортез. Проситься членів прийти і вирівняти вкладки. — Когут, секр.

✝

Посмертна Згадка

МАРІЯ ВАСЬКОВИЧ, довголітня членка Відд. 271 УНСоюзу в Елмайра, Н. Й., по тяжкій недузі померла 24-го вересня 1955 р. на 68 р. життя. Покійна походила з села Турочки Вижні, пов. Турка, Галичина. Покійна була, примірною та активною членкою 271 Відд. УНСоюзу. Оставила в смутку мужа Михайла, дві дочки, двох синів, зятя, 4 внуки, які залишились в Рідному Краю та Родину. Похорон відбувся 26-го вересня з дому жалоби до укр. катол. церкви св. Николая, при участи Родини, членів УНСоюзу та Знайомих. Тлінні останки відпроваджено, на вічний відпочинок, на цвинтар св. Николая. — В. Н. П.!

І. Чопко, секр.

ТАРЗАН, ч. 3556. Чи вихід?

Зачерпнувши потрібного повітря, Тарзан продовжував дику боротьбу. Врешті ударна сила потвори послабла.

Переможна мавполюдина мала тепер нову проблему — втечу!

Дбайливі розшуки виявили залізні грати, заінстальовані на те, щоб акула мала свіжу воду.